

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT, OPENBARE WERKEN, VLAAMSE RAND, TOERISME EN
DIERENWELZIJN,

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW,

BISCONCEPTNOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voortgangsrapportage omtrent de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier

1. Situering

Op 20 juli 2012 heeft de Vlaamse Regering een principiële beslissing genomen “omtrent de verdere voortgang van de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Kasterlee en Lier” en beslist “gouverneur Cathy Berx aan te stellen als procesbegeleider en de opdracht te geven om een overkoepelende opvolgingscommissie met vertegenwoordiging van de betrokken diensten van de Vlaamse overheid, de lokale besturen en middenveldorganisaties en een ambtelijk procesbeheercomité te installeren voor het geheel van de gewestelijke plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier binnen de uitgangspunten van deze principiële beslissing. Via deze opvolgingscommissie organen wordt de onderlinge afstemming en voortgang van deze gewestelijke initiatieven bewaakt en de communicatie over het geheel van de projecten gestroomlijnd” (VR20120720 DOC.089). De coördinatie omvat volgende projecten:

- de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) (regio Neteland);
- het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan Nete;
- het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaplan;
- het bepalen van gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstelling (S-IHD) voor habitatrictlijngebieden (SBZ-H) (deelgebieden 1, 10 en 11);
- het aanduiden van ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- het realiseren van compenserende maatregelen in functie van de waterhuishouding naar aanleiding van de aanleg van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g) door de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Geel.

Op 23 november 2012 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van het plan van aanpak voor deze coördinatieopdracht dat door de gouverneur werd uitgewerkt (VR20122344 MED.0515).

Op 3 mei 2013 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van het verslag over de eerste bijeenkomst van de Opvolgingscommissie van 27 februari 2013 en de stand van zaken van de verschillende plannen en projecten (VR20130305 MED.0233).

Op 4 april 2014 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van het verslag van de tweede en de derde bijeenkomst van de Opvolgingscommissie van 18 juni 2013 respectievelijk 6 november 2013 en beslist over de verdere voortgang van een aantal plannen en projecten (VR20140404 DOC.0441).

Op 3 april 2015 heeft de Vlaamse Regering:

- kennis genomen van de destijds voorliggende voortgangsrapportage en aanbevelingen aan de Vlaamse Regering vanuit het procesbeheercomité Kleine Nete;
- de intentieverklaring principieel goedgekeurd;
- de Vlaamse minister, bevoegd voor het onroerend erfgoed, de Vlaamse minister, bevoegd voor het toerisme, voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer, en de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, voor de landinrichting en het natuurbehoud, gelast deze intentieverklaring samen met de andere partners te ondertekenen;
- kennis genomen van de nota van de thematische werkgroep 'Landbouw Sigmaphan', met de inventaris van mogelijk in te zetten instrumenten voor het flankerend beleid voor het gebied Varenheuvel-Abroek;
- de Vlaamse minister, bevoegd voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer, en de Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud, gelast Waterwegen en Zeekanaal nv (W&Z) respectievelijk het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de opdracht te geven de concreet in te zetten instrumenten verder uit te werken en voor goedkeuring voor te leggen.

Voorliggende nota bevat:

- de voortgangsrapportage, onder andere naar aanleiding van de zesde, zevende en achtste bijeenkomst van de Opvolgingscommissie van respectievelijk 29 juni 2015, 1 december 2015 en 27 september 2016;
- de stand van zaken van de uitvoering van de verschillende projecten en inhoudelijke aandachtspunten;
- een voorstel van beslissing.

2. Inhoudelijk

2.1 Rapportering van het gevoerd overleg in het kader van de coördinatieopdracht

2.1.1 *Procesbeheercomité (PBC)*

Het PBC brengt onder andere de projectleiders van de verschillende planningsprocessen en projecten op regelmatige basis samen. Het PBC stemt de verschillende initiatieven proactief op elkaar af en anticipeert op mogelijke afstemmingsproblemen. Het PBC werkt ook overkoepelende communicatie-initiatieven uit op het niveau van de vallei van de Kleine Nete, die de projectgebonden communicatie aanvult en overstijgt.

Het PBC kwam sinds de vorige rapportage samen op 18 mei, 23 september en 20 januari 2015 en op 23 maart en 5 september 2016

Het PBC behandelde volgende zaken:

- bespreking van inhoudelijke knelpunten en opstellen van gecoördineerde antwoorden op externe vragen;
- ambtelijke bespreking en afstemming van de alternatieven voor de projectgebieden De Zegge, Varenheuvel-Abroek en Graafweide-Schupleer;
- opvolging PDPO-project Graafweide dat een antwoord moet bieden op de vraag wat zal gebeuren met de landbouwers in het gebied en hoe zal omgegaan worden met het voorkeurscenario;
- opvolging project landschapspark Pallieterland Lier dat de ambitie van de Stad om een randstedelijk groengebied te ontwikkelen, geplande natuurontwikkelingsprojecten vanuit Natura 2000

en Sigma en bestaande natuurlijke, landschappelijke en recreatieve waarden samenbrengt in een geïntegreerde, duurzame gebiedsvisie voor de ruimere omgeving van de Netevallei ten zuiden van de stad Lier;

- opvolging van het rivierherstelproject Kleine Nete en het Interreg-project Building with Nature waarbij voor camping Korte Heide en pretpark Bobbejaanland oplossingen op maat zullen uitgewerkt worden via ontwerp onderzoek;
- bespreking van de verdere operationalisering van de intentieverklaring voor de vallei van de Kleine Nete, ondertekend door de gemeenten, de provincie, de Vlaamse overheid en andere maatschappelijke actoren en organisaties, alsook de voorbereiding en de verwerking van de werkateliers met de lokale actoren;
- bespreking van de aanpak van onvergunde ophogingen in het valleigebied waardoor het kombergend vermogen van de vallei verloren gaat;
- bespreking van de ontwerp-plan-MER "Aanleg overstromingsgebieden Geactualiseerd Sigmaplan cluster Nete";
- inhoudelijke voorbereiding van de OC (zie 2.1.2) Kleine Nete van 29 juni en 1 december 2015 en van 27 september 2016;
- verwerking van de resultaten van de OC met het oog op de voortgangsrapportage aan de Vlaamse Regering.

2.1.2 Opvolgingscommissie (OC)

Met de OC is een structuur gecreëerd waarbinnen de onderlinge afstemming en voortgang van de verschillende projecten aan de betrokken gemeenten, provincie en middenveldorganisaties op een permanente en zeer transparante wijze verduidelijkt worden.

In deze OC hebben de actoren de kans om knelpunten in uitvoering of onderlinge afstemming van de verschillende projecten te signaleren. Het PBC heeft als opdracht deze knelpunten aan te pakken. De gouverneur zit de OC voor, begeleidt dit proces, jaagt het zo nodig aan en rapporteert daarover aan de Vlaamse Regering. Ze neemt binnen dat kader alle noodzakelijke initiatieven om dat proces te faciliteren en waar nodig te bemiddelen. Voor alle betrokken actoren functioneert ze als centraal aanspreekpunt.

De OC kwam een zesde keer samen op 29 juni 2015 (verslag in bijlage 1) en besprak:

- kennisname en toelichting van de beslissing van de Vlaamse Regering van 3 april 2015;
- ondertekening intentieverklaring voor de vallei van de Kleine Nete;
- aanpak grondverwerving in overstromingsgebied De Zegge;
- opvolging project landschapspark Pallieterland Lier.

De OC kwam een zevende keer samen op 1 december 2015 (verslag in bijlage 2) en besprak:

- plan van aanpak van het PDPO-project Graafweide dat een antwoord moet bieden op de vraag wat zal gebeuren met de landbouwers in het gebied en hoe zal omgegaan worden met het voorkeursscenario;
- ondertekening en bespreking van de verdere operationalisering van de intentieverklaring voor de vallei van de Kleine Nete;
- problematiek van onvergunde ophogingen in valleigebied waardoor het kombergend vermogen van de vallei verloren gaat;
- vraag van de gemeente Olen om een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan op te starten voor het landbouwgebied 'Doffen' of het gebied toe te voegen aan een lopend RUP.

De OC kwam een achtste keer samen op 27 september 2016 (verslag in bijlage 3) en besprak:

- de resultaten van de drie werkateliers ter operationalisering van de intentieverklaring en het rapport "Kansen voor een veerkrachtige Kleine Nete-vallei" dat de verwerking bevat van deze werkateliers en een voorstel van verdere aanpak;
- een stand van zaken van het PDPO-project Graafweide "Vallei in verandering, kansen voor duurzame landbouw";

- een stand van zaken van de opmaak van het plan-MER “Aanleg overstromingsgebieden Geactualiseerd Sigmaphan cluster Nete”.

2.2 Stand van zaken projecten

2.2.1 *Opmaak gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS)*

De opmaak van de RUP's in de vallei van de Kleine Nete en Aa wordt gefaseerd aangepakt, waarbij de inhoud en de timing van de verschillende RUP's afgestemd worden op de timing van de verschillende uitvoeringsprojecten en de daarvoor nog lopende vooronderzoeken.

De actuele stand van zaken van de vooropgestelde fasering is als volgt:

- RUP Benedennete Lier:
 - o voorbereidende werkzaamheden opgestart begin 2016 en RUP-voorstel in opmaak;
 - o afwerken van het RUP-voorstel na het afronden van de inrichtingsstudie Landschapspark Pallieterland (ANB en stad Lier) en de planmilieueffectrapportage Sigmaproject (W&Z en ANB) in het RUP-voorstel;
 - o actorenoverleg over eerste RUP-voorstel op 30 september 2016;
- RUP Vallei van de Kleine Nete en Aa van N19 tot Grobbendonk:
 - o heropstart van de werkzaamheden voor de opmaak van het RUP voorzien in 2017 na het afronden van de lopende studies en het onderzoek Graafweide-Schupleer (ecohydrologische studie, PDPO-project landbouw in Graafweide-Schupleer, inrichtingsnota);
 - o de planopties zullen verder afgestemd worden met de resultaten van het afbakeningsproces voor het kleinstedelijk gebied Herentals door de provincie Antwerpen;
- RUP Mondingsgebied Grote Nete:
 - o start van de opmaak van de werkzaamheden voor het RUP voorzien in 2018 in functie van de fasering van het Sigmaproject;
- RUP Varenheuvel-Abroek:
 - o start van de opmaak van de werkzaamheden voor het RUP voorzien in 2019 in functie van de fasering van het Sigmaproject.

Voor de vallei van de Tappelbeek in Broechem is in de eerste helft van 2016 een RUP opgesteld in uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van juli 2015 over het planningsproces voor het Economisch Netwerk Albertkanaal, waarbij beslist werd het op het gewestplan bestemde bedrijventerrein Broechem-Ranst niet te ontwikkelen en te herbestemmen naar een groene bestemming. De plenaire vergadering over het voorontwerp RUP vond plaats op 29 juni 2016.

Op vraag van de gemeente Olen is een lokaal overleg opgestart om na te gaan of de opmaak van een RUP voor het niet herbevestigd landbouwgebied ten oosten van Herentals (gebied Grees-Doffen-Olense sluisen) kan geagendeerd worden op het gebiedsgericht programma AGNAS. Het operationeel uitvoeringsprogramma Neteland voorziet voor dit gebied een richtcijfer van circa 25 ha bosuitbreiding voor de versterking van de bosstructuur ten oosten van Herentals. Dit vooroverleg vond plaats op 25 maart en 4 juli 2016. Op basis van de lokale consensus over dit voorstel werd dit gebied voorgedragen voor agendering op het AGNAS-programma 2017 en door het AGNAS-coördinatieplatform van 8 december aanvaard.

2.2.2 *Bekkenbeheerplan Nete en compenserende maatregelen in functie van de waterhuishouding naar aanleiding van de aanleg van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g)*

2.2.2.1 Rivierherstelproject Kleine Nete ter hoogte van de recreatiegebieden

In uitvoering van enkele belangrijke acties uit het Bekkenbeheerplan Nete en het huidig geldend Stroomgebiedbeheerplan werd het rivierherstel Kleine Nete opgestart om de negatieve effecten van

de hercalibratie uit het verleden te milderen. Het heeft als doelstelling het creëren van extra bergingscapaciteit, het creëren van een ecologische meerwaarde en het realiseren van structuurherstel van de waterloop. De Kleine Nete is ingedeeld als een speerpuntgebied en bijgevolg wordt ernaar gestreefd om het rivierherstel van de Kleine Nete maximaal uit te voeren, ook in de zoekzones. Concreet worden ter hoogte van de recreatiegebieden camping Korte Heide en pretpark Bobbejaanland oplossingen gezocht om ook hier aan rivierherstel te kunnen doen.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) start in het kader van het Interregproject "Building with Nature" een ontwerpend onderzoek op om een aantal innovatieve inrichtingsconcepten te ontwikkelen waarbij de verweving tussen de waterbergingsfunctie en een aantal hoogdynamische toeristisch-recreatieve functies langs de Kleine Nete (Bobbejaanland, Camping Korte Heide) op een functionele en ruimtelijk kwalitatieve wijze vorm gegeven worden. Dit betekent dat gezocht wordt naar een innovatieve oplossing waarbij de waterloopfunctie en de recreatiefunctie gecombineerd worden en er sprake is van multifunctioneel ruimtegebruik. Aan het pilootproject kunnen vervolgens leer- en sensibiliseringsmogelijkheden gekoppeld worden.

Het project zit momenteel in de opstartfase. Het startevent van het Europees project "Building with Nature" vond plaats op 13 april 2016. In eerste instantie (zomer 2016) werd door VMM een ontwerper worden aangesteld, die verschillende scenario's zal uitwerken voor de herinrichting van de oeverstrook van beide recreatiegebieden.

2.2.2.2 Overstromingsgebied De Zegge

Het overstromingsgebied De Zegge wordt gerealiseerd in uitvoering van actie A 9 van het Bekkenbeheerplan Nete en actie 4B_E_285 van het tweede Stroomgebiedbeheerplan, dat werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 december 2015.

Na veelvuldig overleg met stakeholders over project(technische) aspecten werd het definitief ontwerp verder uitgewerkt. Dit ontwerp resulteert in een bouwvergunningsdossier, onteigeningsplannen en een aanbestedingsdossier. Het archeologisch bureau-onderzoek en het milieu-hygiënisch bodemonderzoek zijn ondertussen afgewerkt. De project-MER-ontheffing werd goedgekeurd op 27 april 2015. Het onteigeningsbesluit (L1600 O 0004A) werd goedgekeurd door minister Schauvliege op 22 juli 2015. Het onteigeningsbesluit wordt momenteel aangevochten voor de Raad van State. De Projectvergadering op 24 november 2015 verliep (voorwaardelijk) gunstig. Momenteel werkt de VMM verder aan de invulling van die voorwaarden. De grondverwerving loopt onder leiding van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

2.2.3 *Stand van zaken uitvoering projecten Sigma-plan Kleine Nete en Nete*

Voor de drie door de Vlaamse Regering op 4 april 2014 gekozen Sigma-projecten in de cluster Kleine Nete en Nete is gestart met de opmaak van de kennisgevingsnota voor het plan-MER.

Zodra het plan-MER goedgekeurd is, kunnen de ontwerpen van gewestelijke RUP's voor de verschillende deelgebieden voor voorlopige vaststelling voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering. Gelet op de fasering in de verdere uitwerking en de uitvoering van de deelprojecten, zullen drie afzonderlijke RUP's opgemaakt worden. Het gebied Benedennete zal eerst uitgevoerd worden, vervolgens het mondingsgebied Grote Nete en tenslotte het gebied Varenheuvel-Abroek.

Per deelgebied zijn daarnaast verdere voorbereidende technische onderzoeken opgestart, waarbij de zone Benedennete op heden het meest concreet is gevorderd.

Het flankerend landbouwbeleid is voor deze gebieden geactiveerd. De lokale grondenbank SIGMA verwerft en ruilt gronden in het projectgebied en het omringende zoekgebied als flankerende maatregel (zie ook 2.3.2 met betrekking tot de budgettaire aspecten).

2.2.3.1 Benedennete

Voor de deelgebieden in de zone Benedennete is de opdracht voor de opmaak van de definitieve technische uitvoeringsplannen gegund door het ANB en W&Z. Deze opdracht is gestart begin 2015 en loopt tot in 2016. Het RUP voor dit deelgebied zal op vraag van de stad Lier ook de nodige herbestemmingen doorvoeren voor de uitwerking van het landschapspark Pallieterland in het aansluitend deel van de vallei van de Nete in Lier. Op 18 april 2016 vond een stuurgroep (met actoren) plaats over visienota en vond een workshop plaats over inrichtingsplannen. Daarna werd eind mei de visienota afgewerkt en is begin juli de communicatie naar de bevolking gestart. In september werd een interactieve infomarkt georganiseerd.

De voorbereidende werkzaamheden voor de opmaak van dit gewestelijk RUP zijn opgestart.

2.2.3.2 Mondingsgebied Grote Nete

Voor het mondingsgebied Grote Nete is in 2016 een landbouweffectenrapport (LER) opgemaakt en is de opmaak van de definitieve technische uitvoeringsplannen aangevat.

2.2.3.3 Varenheuvel-Abroek

Voor het gebied Varenheuvel-Abroek werkt het ANB in samenspraak met de VLM aan een inrichtingsnota zoals voorzien in het decreet landinrichting voor de inrichting van het landbouwgebied binnen Varenheuvel-Abroek. In een volgende stap zal de VLM het ANB begeleiden bij de opmaak van een instrumentenafweging. Daarnaast worden de bestaande flankerende maatregelen landbouw ten volle benut voor de zwaarst getroffen landbouwers (onder andere VLM-grondenbank).

2.2.4 Europese Natuurdoelen / Uitvoering voorkeursscenario Graafweide-Schupleer

Op 4 april 2014 keurde de Vlaamse Regering een voorkeursscenario voor de landbouw-, natuur- en bosbestemmingen in het Natura 2000-gebied Graafweide-Schupleer principieel goed. Vooraleer dit scenario te verankeren in een nieuw gewestelijk RUP zal een aantal initiatieven ontwikkeld worden om de effectieve uitvoering van het voorkeursscenario op het terrein mogelijk te maken.

In dat kader zijn parallelle, elkaar aanvullende initiatieven opgezet:

- het ANB zal een ecohydrologische studie uitvoeren (zie 2.2.4.1);
- het ANB en het Departement Landbouw en Visserij (LV) zullen, onder begeleiding van de VLM, een inrichtingsnota in de zin van het decreet landinrichting opstellen (zie 2.2.4.2);
- het ANB, de VLM en terreinbeherende verenigingen maken in overleg met het gemeentebestuur Grobbendonk gezamenlijk afspraken over het te voeren aankoopbeleid in het gebied (zie 2.2.4.3);
- vanuit een samenwerkingsverband tussen Boerenbond, Natuurpunt, het ANB, de VLM, de VMM, LV, Ruimte Vlaanderen (RV), provinciebestuur Antwerpen en de gemeenten Grobbendonk, Nijlen, Vorselaar en Herentals is een projectvoorstel ingediend bij de provincie Antwerpen voor een plattelandsproject (PDPO III) voor een duurzame landbouwontwikkeling in Graafweide-Schupleer (zie 2.2.4.4).

2.2.4.1 Ecohydrologische studie Graafweide-Schupleer

In opdracht van het ANB wordt een ecohydrologische studie uitgevoerd worden. De opdracht werd gegund aan een samenwerkingsverband tussen het INBO, B-Ware en de VUB. De startvergadering van de studie vond plaats op 17 december 2014. De studie bestaat uit drie luiken en loopt gedurende twee jaar:

- inventarisatiefase (tot 31 december 2015);
- modellering (van 1 januari 2016 tot 30 juni 2016);
- uitwerken van scenario's (van 1 juli 2016 tot 31 december 2016).

Op 15 oktober 2015 vond een derde stuurgroepvergadering plaats. Hierbij werd een toelichting gegeven over het fysisch systeem, het historisch landgebruik, de huidige vegetatie, de hydrologische beschrijving en de bodemchemie. Na de stuurgroep werd een eerste tussentijds rapport opgeleverd eind 2015. Op 25 mei 2016 werd op de volgende stuurgroep door de VUB een toelichting gegeven bij de opbouw van de grondwater- en oppervlaktewatermodellering.

Vervolgens werd tot eind 2016 gewerkt aan de hydrologische scenario's en knelpuntenanalyse. De definitieve oplevering van de studie zal eind december 2016 plaatsvinden.

De ecohydrologische studie zal mee duidelijkheid verschaffen over de zonering van de natuurpotenties en over de landbouwkundige gebruiksmogelijkheden in het gebied met het oog op het zo correct mogelijk aanduiden van landbouw- en natuurbestemmingen en zal aldus de nodige inzichten opleveren voor het finaliseren van de inrichtingsnota.

2.2.4.2 Opmaak inrichtingsnota Graafweide-Schupleer

In uitvoering van beslispunt 8 van de beslissing van de Vlaamse Regering van 4 april 2014 zullen het ANB en LV onder begeleiding van de VLM een inrichtingsnota in de zin van artikel 4.2.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting opmaken. Deze inrichtingsnota zal onder andere een voorstel van timing en van financiering voor de in te zetten instrumenten, zoals inrichting, beheer en flankerend landbouwbeleid, bevatten.

De opmaak van de inrichtingsnota spoort samen met de ecohydrologische studie (zie punt 2.2.4.1) en het plattelandsproject duurzame landbouwontwikkeling (zie 2.2.4.4). Zowel de resultaten van de studie als de uitkomsten van het project zullen meegenomen worden als input voor de inrichtingsnota.

De elementen van de inrichtingsnota zijn decretaal bepaald. Ze bevat een projectsituering, een formulering van doelstellingen en gewenste maatregelen, een instrumentenafweging, een uitvoeringsprogramma en een financieringsplan.

In 2015 werden "Deel 1: projectsituering" en "Deel 2.1: Plan van aanpak" van de inrichtingsnota uitgewerkt, en een eerste aanzet gemaakt voor "Deel 2.2: Projectdefinitie, doelstelling en concept". Op het werkatelier van 29 juni 2016 in het kader van de verdere operationalisering van de intentieverklaring werd samen met de betrokken lokale besturen (Grobbendonk, Vorselaar) en de natuur- en landbouworganisaties gepeild naar het ambitieniveau omtrent de verdere ontwikkelingen rond het kasteel van Grobbendonk en het omliggende gebied Graafweide-Schupleer in relatie met de kernen van Grobbendonk en Vorselaar. Daaruit blijkt duidelijk de wens van de lokale actoren om, naast de realisatie van de Europese natuurdoelen, een ruimer opgezette en meer geïntegreerde vorm van gebiedsontwikkeling vorm te geven waarbij ook de toeristisch-recreatieve potenties van dit waardevol gebied als mogelijk hefboomproject verder uitgewerkt kunnen worden. Bij de verdere uitwerking van de voorstellen voor inrichting en beheer van het gebied kan dit verder uitgediept worden.

Op 26 april en 20 september 2016 werd een ambtelijk werkoverleg georganiseerd om de verdere voortgang van de inrichtingsnota te bespreken. Hieruit kwam de mogelijkheid tot opmaak van een geïntegreerd beheersplan als aandachtspunt naar voren.

Pas nadat de maatregelen uit "Deel 2.2: Projectdefinitie, doelstelling en concept" zijn afgetoetst aan de resultaten van de ecohydrologische studie kan worden nagedacht over de benodigde instrumenten in "Deel 2.3: Instrumentenafweging". Vooral voor dit deel van de inrichtingsnota kan de landbouwstudie belangrijke input leveren.

De landbouwstudie, zijnde het plattelandsproject van Boerenbond (zie 2.2.4.4), zal de betrokken landbouwers in Graafweide-Schupleer bevragen, onder meer geïnspireerd door de gangbare LER. Per bedrijf zal duidelijk worden hoe zij kunnen inspelen op de toekomstige gewijzigde situatie in het

gebied ten gevolge van natuur- en landschapswensen en/of een flankerend, milderend landbouwbeleid wenselijk wordt geacht.

In een laatste fase kunnen “Deel 3: Uitvoeringsprogramma” en “Deel 4: Financieringsplan” van de inrichtingsnota worden uitgewerkt.

Een ontwerp inrichtingsnota zal ook aan een openbaar onderzoek worden onderworpen. De ontwerp inrichtingsnota zal worden geïntegreerd in de besluitvorming van het op te maken gewestelijk RUP en beiden zullen samen aan een openbaar onderzoek onderworpen worden.

2.2.4.3 Anticipatief verwervingsbeleid en grondenbank Graafweide-Schupleer

In uitvoering van beslispunten 9 en 10 uit de beslissing van de Vlaamse Regering van 4 april 2014 is een aantal initiatieven genomen om een grondbeleid uit te werken voor Graafweide-Schupleer:

- anticipatief verwervingsbeleid: het ANB, de VLM en terreinbeherende verenigingen werken in overleg met het gemeentebestuur van Grobbendonk aan een gecoördineerde aanpak van aankoopopportunities in het gebied;
- Grondenbank: de VLM werkt momenteel in overleg met het ANB aan een overeenkomst lokale grondenbank in het kader van de IHD. Graafweide is opgenomen in de perimeter van deze grondenbank. De modaliteiten van deze grondenbank zullen ook de specifieke eigendoms- en gebruikerssituatie van Graafweide kunnen oplossen. Pas als er voor het gebied Graafweide-Schupleer duidelijkheid bestaat over de huidige aankoopopportunities, de toekomstige eigendoms- en gebruikssituatie en de nodige verwervings- en werkingsbudgetten van het ANB voor deze grondenbank, kan deze grondenbank geactiveerd worden in het gebied Graafweide-Schupleer.

2.2.4.4 Plattelandsproject duurzame landbouwontwikkeling in Graafweide-Schupleer

Vanuit het overleg dat aan het opstellen van de intentieverklaring (zie 2.3.1) vooraf ging, bleek de behoefte aan het opzetten, initiëren en faciliteren van bottom-up initiatieven inzake duurzame landbouwontwikkeling die de bedrijven in het gebied klaarmaken voor de toekomst binnen een wijzigende ruimtelijke context. De landbouwbedrijven in het gebied Graafweide-Schupleer staan immers voor belangrijke uitdagingen: om schokken als gevolg van klimaatverandering op te vangen, schade door overstromingen te vermijden en internationale biodiversiteitsdoelen te halen, is een aangepaste inrichting van het gebied noodzakelijk. Deze wijzigende omgevingsfactoren maken dat ook de landbouwbedrijfsvoering wellicht een heroriëntatie vraagt.

Vanuit de OC is een voorstel van sturend en financierend samenwerkingsverband uitgewerkt tussen Boerenbond, Natuurpunt, het ANB, de VLM, de VMM, LV, RV, provinciebestuur Antwerpen en de gemeenten Grobbendonk, Nijlen, Vorselaar en Herentals om via een plattelandsproject aan deze opgave te werken.

Via dit projectvoorstel willen de initiatiefnemers samen met de landbouwbedrijven verkennen waar de concrete kansen en mogelijkheden liggen om een economisch leefbare landbouwactiviteit te blijven ontwikkelen in dit gebied en/of nieuwe synergiën met bijvoorbeeld natuur, water, erfgoed, toerisme, recreatie, educatie en zorg te ontwikkelen. Concreet zal een bedrijfsbegeleider specifiek de landbouwbedrijven ondersteunen bij het bedenken en uitwerken van initiatieven inzake herstructurering en/of verbreding en per bedrijf een plan van aanpak op maat uitwerken.

Het concrete onderzoek op niveau van de individuele bedrijven, moet ook gerichte aanbevelingen en suggesties voor het gebiedsgericht en flankerend overheidsbeleid opleveren. Het project focust op het samengaan van duurzame en leefbare landbouw met een meerwaarde voor beleidsdoelstellingen inzake landbouw, milieu, natuur, landschappelijk erfgoed, recreatie...

Dit plattelandsproject ging eind 2015 van start. Het Innovatiesteunpunt (penhouder project) voerde in de eerste helft van 2016 bilaterale gesprekken met alle projectpartners. Er werden in samenwerking met alle partners inleidende infomomenten voor de potentieel betrokken landbouwers georganiseerd. Nadien werden 15 bedrijven een eerste maal individueel bezocht door de projectleider. De individuele trajecten lopen momenteel. Parallel wordt gewerkt aan een portfolio met inspirerende voorbeelden. Het ontwerp portfolio (zie de als bijlage 5 toegevoegde Inspiratiegids) werd op 27 september 2016 voorgesteld aan de OC.

2.2.5 Ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen

Binnen de vallei van de Kleine Nete, tussen Herentals en Lier, liggen twee items uit de vastgestelde landschapsatlas die te beschouwen zijn als onroerenderfgoedrichtplan in de zin van het onroerend-erfgoeddecreet, namelijk:

- de ankerplaats 'Samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug', bij ministerieel besluit van 10 mei 2012 definitief aangeduid. Overeenkomstig het onroerend-erfgoeddecreet wordt deze ankerplaats beschouwd als een 'item uit de vastgestelde landschapsatlas'. Dit vastgesteld landschapsatlasitem zal binnen het gewestelijk RUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van N19 tot Grobbendonk' omgezet worden naar een erfgoedlandschap;
- de ankerplaats 'Dal van de Kleine Nete tussen Nijlen en Grobbendonk', bij ministerieel besluit van 27 januari 2015 definitief aangeduid. Overeenkomstig het onroerend-erfgoeddecreet wordt deze ankerplaats beschouwd als een 'item uit de vastgestelde landschapsatlas'. Dit vastgesteld landschapsatlasitem zal binnen het gewestelijk RUP 'Varenheuvel-Abroek' omgezet worden naar een erfgoedlandschap.

2.3 Inhoudelijke rapportering, conclusies en aanbevelingen aan de Vlaamse Regering vanuit het procesbeheercomité Kleine Nete

Op basis van onder andere de besprekingen op de OC formuleert het PBC Kleine Nete volgende conclusies en aanbevelingen aan de leden van de Vlaamse Regering.

2.3.1 Intentieverklaring en verder traject

Na de principiële goedkeuring van de intentieverklaring door de Vlaamse Regering op 3 april 2015 keurden alle gemeenteraden de intentieverklaring goed.

In uitvoering van de engagementen uit de intentieverklaring is een vervolgtraject voorbereid om, vanuit de inventarisatie van alle lopende en geplande projecten en initiatieven van de betrokken partners in de vallei, kwaliteiten en kansen in beeld te brengen en op basis daarvan vervolgtacties te ontwikkelen.

Via een aantal werkateliers met de betrokken lokale besturen en actoren werd dit per deelgebied verder verkend om in het najaar van 2016 tot een eerste proeve van actieprogramma te komen. Deze werkateliers vonden plaats op 29 juni en 4 en 5 juli 2016. De tussentijdse resultaten van deze werkateliers werden gepresenteerd op de bijeenkomst van de OC van 27 september 2016.

In uitvoering van de principes uit de intentieverklaring werden in de loop van 2015 en 2016 reeds heel wat nieuwe acties gestart in de vallei van de Kleine Nete, die moeten leiden tot een meer geïntegreerde benadering:

- de provincie Antwerpen nam in het kader van het afbakeningsproces voor het kleinstedelijk gebied Herentals in overleg met RV en de VMM het initiatief om via ontwerpend onderzoek mogelijke ontwikkelingsscenario's voor het signaalgebied Olympiadelaan te verkennen. Dit onderzoek is lopend en de eerste tussentijdse resultaten zijn besproken met een ruime lokale begeleidingsgroep;

- voor het gebied Graafweide-Schupleer startte eind 2015 een plattelandsproject. Het Innovatie-steunpunt zal in goede wisselwerking een toekomsttraject uitwerken op maat van de landbouw-bedrijven die over gronden beschikken in het gebied waar natuurontwikkeling zal plaatsvinden (zie 2.2.4.4);
- het ANB sloot een samenwerkingsovereenkomst af met de stad Lier voor de opmaak van een inrichtingsvisie voor het landschapspark Pallieterland. Dit onderzoek is lopend en de resultaten worden besproken met een ruime lokale begeleidingsgroep. De inhoudelijke opties voor het landschapspark zullen geïntegreerd kunnen worden in het gewestelijk RUP dat in functie van het Sigma-project Benedennete zal worden opgemaakt (zie 2.2.3.1);
- de VMM start in het kader van een Interregproject een ontwerpend onderzoek op om een aantal innovatieve inrichtingsconcepten te ontwikkelen, waarbij de verweving tussen de waterbergings-functie en een aantal hoogdynamische toeristisch-recreatieve functies langs de Kleine Nete (Bobbejaanland, camping Korte Heide) op een functionele en ruimtelijk kwalitatieve wijze vorm gegeven wordt (zie 2.2.2.2);
- de stad Herentals startte met de opmaak van een structuurvisie voor het beboste woongebied Wuytsbergen om tot een doordacht ontwerp te komen voor de verdere ruimtelijke ontwikkelingen in dat gebied. Doel is de woonontwikkelingen in het gebied op een zodanige wijze vorm geven dat de bestaande waardevolle bosstructuren maximaal gevrijwaard blijven, zodat dit gebied een rol als multifunctionele groene ader kan opnemen, die de verbinding maakt tussen de vallei van de Kleine Nete en het stadscentrum van Herentals.

Op 29 juni, 4 juli en 5 juli 2016 werden drie werkateliers (in Herentals, Nijlen en Geel) georganiseerd met vertegenwoordigers van de lokale besturen, provinciale diensten en middenveldorganisaties. Op deze werkateliers werd op basis van inventarisatie van alle reeds lopende of geplande projecten en initiatieven van de verschillende partners in het gebied een analyse gemaakt van de kansen en de kwaliteiten in het gebied, uitgaande van de ambitie van de intentieverklaring. Daarbij werd actief op zoek gegaan naar mogelijke verbindende hefboomprojecten en vormen van gebiedsgerichte samenwerking die een synergie tussen meerdere doelen tot stand zouden kunnen brengen.

De resultaten van deze werkateliers werden verwerkt in een 'kansenrapport' dat op 27 september 2016 gepresenteerd werd aan de leden van de OC (Bijlage 4). Daarbij werden aan de OC-leden volgende vragen gesteld.

- Kan uw bestuur of uw organisatie zich globaal vinden in de analyse die werd gemaakt en de verschillende ontwikkelingsprincipes (toolkits) die daarbij bedacht werden en welke ontwikkelingsprincipes zouden prioritair verder uitgewerkt moeten worden? Welke aanvullingen zou u daarbij willen maken?
- Kan u zich vinden in de voorgestelde hefboomprojecten en welke projecten zou u graag verder geconcretiseerd zien op korte termijn? Bent u bereid als bestuur of organisatie daarbij een actieve trekkersrol op te nemen?
- Zijn er nog andere projecten die u graag als hefboomproject zou ontwikkelen in het gebied, uitgaande van de kanskaart, en die nu nog niet weergegeven zijn?
- Bent u bereid actief mee te werken aan het verder uitwerken en concretiseren van een actie-programma voor gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete en op basis daarvan in 2017 samen met de andere partners van de opvolgingscommissie een aanvraag tot erkenning en subsidiëring als strategisch project in te dienen?

De antwoorden van de verschillende lokale besturen op deze vragen waren globaal genomen zéér positief en zullen door het PBC in de eerste helft van 2017 verder verwerkt worden in functie van het voorbereiden van een concreet actieprogramma voor gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete, dat de basis zou moeten kunnen vormen voor de aanvraag tot erkenning en subsidiëring als strategisch project.

2.3.2 Grondverwerving

2.3.2.1 Landbouwgronden SIGMA-plan

De VLM staat door middel van de lokale grondenbankwerking in voor de verwerving van gronden in landbouwgebruik in de SIGMA projectgebieden en ruilgronden buiten deze gebieden. Deze grondenbankwerking maakt deel uit van het flankerend beleid voor het SIGMA-plan (Beslissing van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005).

De SIGMA Cluster Nete en Kleine Nete omvat de gebieden Beneden-Nete (Lier en Duffel), Varenheuvel-Abroek-Kleine Nete (Nijlen, Grobbendonk en Zandhoven) en het Mondingsgebied Grote Nete (Lier, Nijlen en Berlaar).

Tabell: Overzicht stand van zaken lokale grondenbanken SIGMA (W&Z en ANB)

Cluster	totale oppervlakte	oppervlakte in landbouwgebruik	aandeel	totaal reeds verworven (in project- én zoekgebied)	oppervlakte in landbouw
Nete en Kleine Nete	267,45 ha	105,9 ha	39,60%	31,69 ha	29,93%

Momenteel is 31,69 ha van de 105,9 ha in landbouwgebruik verworven of is hiervoor ruilgrond beschikbaar. In deze cluster dient dus nog 74,21 ha verworven te worden. Uitgaande van een grondprijs van 50.000,00 € per ha en een eigenaarstoetslag van 20%, wordt de verwervingskostprijs van de nog te verwerven oppervlakte begroot op 4,5 miljoen euro, zonder rekening te houden met de stijgende grondprijs.

De realisatiemogelijkheid is in die zin realistisch dat er momenteel ook grondaanbod in die grootteorde beschikbaar is, of zelfs groter. De grondenbank heeft de voorbije jaren immers bekendheid opgebouwd en er is vertrouwen gegroeid in de werking ervan.

Het verwerven van ruilgrond in de lokale grondenbanken SIGMA kan (voor wat betreft de betrokken gemeenten) op termijn mogelijk ook dienstig zijn om flankerend beleid te realiseren in functie van doelstellingen voor de Natura 2000-gebieden die niet gerelateerd zijn aan Sigma. De verworven 'ruilgrond' die niet bruikbaar is voor landbouwers die gevat worden door een SIGMA-project is (in tweede orde) wellicht wel bruikbaar voor landbouwers die gevat zijn in andere projecten. Om die reden is het belangrijk:

- de werking van de bestaande grondenbank niet te laten stilvallen (dus in voldoende middelen te blijven voorzien voor verwerving);
- te onderzoeken hoe de werking van de verschillende projectgebonden (bestaande en nog op te richten) grondenbanken beter op elkaar afgestemd kan worden of eventueel kan worden geïntegreerd in één grondenbank voor alle projecten in de vallei zodat er beter en efficiënter ingespeeld kan worden op de reële behoeften vanuit de verschillende Vlaamse projecten (bijvoorbeeld door gronden in functie van de behoefte of de opportuniteiten in te zetten voor het flankerend beleid van meerdere projecten).

2.3.2.2 Grondverwerving in functie van herbebossing

In bepaalde gevallen is ontbossing noodzakelijk voor de realisatie van openbare werken. De boscompensatieregeling (multiplicatoreffect, in natura, bij voorkeur in de omgeving) heeft tot gevolg dat verschillende overheden dringend nood hebben aan beschikbare te bebossen gronden. Deze gronden moeten geschikt en goed gelegen zijn, lees stroken met de (ruimtelijke) visie die wordt ontwikkeld en planologisch wordt uitgevoerd. Daarom moet de coördinatieopdracht ook werk maken van een zoektocht naar een voorraad te bebossen gronden.

2.3.2.3 Andere grondverwervingsinitiatieven

Zie 2.2.2.2 en 2.2.4.3.

2.3.3 Strategisch projectvoorstel Kempense Heuvelrug

Regionaal landschap Kleine en Grote Nete diende voor de Kempense Heuvelrug een aanvraag in tot erkenning als strategisch project in uitvoering van het RSV. De Kempense Heuvelrug ligt direct naast de vallei van de Kleine Nete. Mogelijks overlapt een deel van het (strategisch) projectgebied Kempense Heuvelrug met de vallei. Het is in dat geval essentieel dat:

- er duidelijke afspraken worden gemaakt over de afstemming met de projecten en de processen die vallen onder de coördinatieopdracht vallei van de Kleine Nete;
- er op geen enkele manier een hypotheek wordt gelegd op een eventueel toekomstig strategisch project voor (delen van) de vallei van de Kleine Nete.

3. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten VLM opdracht te geven om in overleg met het ANB en W&Z te onderzoeken hoe de werking van de verschillende projectgebonden (bestaande en nog op te richten) grondenbanken beter op elkaar afgestemd kan worden (of eventueel te integreren in één grondenbank voor alle projecten in de vallei) zodat er beter en efficiënter ingespeeld kan worden op de reële behoeften vanuit de verschillende Vlaamse projecten in de vallei van de Kleine Nete.

Deze nota houdt geen budgettaire of financieel engagement in vanwege de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaams Gewest.

Geert BOURGEOIS
Vlaams minister van Buitenlands beleid en
Onroerend erfgoed

Ben WEYTS
Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken,
Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn

Joke SCHAUVLIEGE
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw